

Přínos Lisabonské smlouvy do oblasti ochrany lidských práv v Evropské unii

Deklarovaným cílem předložené diplomové práce je analýza současného stavu ochrany lidských práv v Evropské unii, a to především s ohledem na přijetí Lisabonské smlouvy, která prostřednictvím čl. 6 SEU inkorporovala do primárního práva Listinu základních práv a svobod Evropské unie (dále jen Listina EU). Autorka si zvolila velmi aktuální téma, které je ovšem také velmi náročnou právní problematikou spojenou s rozsáhlou judikaturou obou „evropských“ soudů v této oblasti a konečně i s judikaturou národních ústavních soudů.

Autorka na pozadí historického vývoje ochrany lidských práv v Evropské unii (resp. Evropských společenstvích) věnuje pozornost přípravě a vzniku Listiny EU jako politického dokumentu a posléze jako formální součásti Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu až do její inkorporace do Lisabonské smlouvy a věnuje dále pozornost rozboru jednotlivých částí Listiny a jejích problematických pasáží.

V další části je věnována pozornost problémům spojeným se závazkem EU přistoupit k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Autorka se pokouší analyzovat jak pozitivní důsledky tohoto přistoupení, tak i možná negativa, zejména z pohledu efektivní ochrany základních práv.

Úvodní část práce věnovaná historickému vývoji je spíše popisná a věnuje se více politologickým než právním problémům spojeným s jednáním o neschválené Ústavě pro Evropu a následně s ratifikací Lisabonské smlouvy a historickému vývoji ochrany lidských práv a přípravě a projednávání Listiny EU.

K přínosům Listiny základních práv EU pro ochranu těchto práv v EU přistupuje autorka poněkud nekriticky (*nejzásadnější přínos Lisabonské smlouvy* str. 27). Samotné strukturu a hlavně výkladovým ustanovením Listiny, kterou po právní stránce považuji z hlediska ratio personae a materiae za nejdůležitější východisko právě pro analýzu skutečného přínosu pro ochranu lidských práv je věnováno pouze několik stran. (zejména kapitola 2.5 a kapitola 2.7). Z pohledu vymahatelnosti není dostatečně zdůrazněn rozdíl mezi právy a zásadami, skutečnost absence přímé žaloby, která by byla jakousi obdobou „ústavní stížnosti“ a konečně i akcesorická povaha práv v Listině upravených. V této souvislosti pak zcela chybí vazba na obecné zásady, na které odkazuje čl. 6 SEU a recentní judikaturu SDEU, která ještě více rozostřila meze mezi judikaturou SDEU a ústavních soudů členských států. Výklad Protokolu č.30 je prost jakékoli právní argumentace, ačkoli odkazuje například na analýzu Sněmovny Lordů, která je opravdu podrobnou právní argumentací nabitá. Tato pasáž je spíše politologickým než právním textem, i když autorka správně dovozuje, že se nejedná o skutečnou aplikační výjimku.

V druhé části práce autorka popisuje aktuální vývoj jednání o přistoupení EU k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

Závěrem je třeba konstatovat, že předložená diplomová práce je zdařilým popisem historie vzniku, vývoje a dojednávání konečné podoby Listiny základních práv EU. Skutečnou právní analýzu přínosu Listiny však v práci postrádám a autorka by se proto při obhajobě své diplomové práce měla zaměřit právě na právní otázky a výše naznačené problémy. Z pohledu

občanů EU je to především soudní vymahatelnost práv obsažených v Listině EU a s tím související hranice mezi jurisdikcí SDEU a národními ústavními soudy. Tedy otázka jak se fakticky pro občany zlepšila ochrana základních práv a kdo ji bude poskytovat. Z pohledu vztahu obou „evropských soudů“ mají pak zásadní význam výkladová ustanovení a vysvětlení k Listině EU, jejichž cílem je dosažení konvergence judikatury obou těchto institucí. Autorka by měla v průběhu obhajoby prokázat, že je schopna právně argumentovat význam a dopad přijetí Listiny EU, a tak zhodnotit její aplikační nikoli jen symbolický význam. S touto výhradou doporučuji diplomovou práci k obhajobě.

Lenka Pítrová

V Praze dne 23. ledna 2012